

РУСКИ АКАДЕМИК В.Г. РУДАЉЕВ: Срби, најстарије име за Словене

Ако најстарији словенски етноним Венеди није исконско име предака Словена, какво је онда њихово првобитно име?

Руски академик даје одговоре на следећа питања:

- Које је најстарије име Словена?
- Где се, у историји, изгубило значење имена Срб?
- Да ли су Хрвати и Срби некада било једно?

), који су на југу допирали до Карпата. У сваком случају, називу Карпати сазвучан је етноним Карбони. Неки се научници труде да етноним Карбони зближе с познијим словенским етнонимима. ζενωβρακ Усвојивши протословенски језик, Венеди— Келти су увећали територију његове употребе. Међутим, исконски носиоци протословенских дијалеката нису ишчезли. Поставши огранак (не једини) новог, прасловенског етничког комплекса, они су могли да (у оквиру тог комплекса) чувају своје старо етничко име. У том су случају стари писци могли то име да помињу напореда с Венедима. По Птоломеју, источно од Венеда живели су Карбони (

Тако А. Д. Удаљцов сматра да су Карбони живели још источније него што је то представљено на Птоломејевој карти и поистовећује их с источнословенским Кривичима.

Такво зближавање, међутим, игнорише језичку страну питања (пре свега фонетске законе) полазећи од априорног суда о томе да су Кривичи од искона живели тамо где их је затекла историја.

Каква су, пак, својства фонетског облика етнонима Карбони у Птоломејевом бележењу?

).αιδρακ Грчки језик, којим је писао и говорио Птоломеј, припада групи индоевропских »кентум« – језика. Према томе, грчки глас к одражава не само индоевропско задњенепчано к, већ и средњенепчано к'. У словенским језицима, који припадају »сатем«-групи, овај други прелази у с (упор. старослов. СРhДЪЦЕ — грч.

У облику Карбони, к може да одговара индоевропском задњенепчаном к — у том случају се словенски облик овога етнонима не би ничим разликовао од начина на који га је забележио Птоломеј, али би било узалудно тражити аналогije термину Карбони у словенској етнонимији. Ако пак, посредством грчког к Птоломеј бележи средњенепчано к', онда ће у словенској етнонимици корену карб- одговарати етнонимски корен срб-, срв-. Значи, ако претпоставимо да се етноним Карбони сачувао у новом словенском свету, његов закономерни рефлекс биће облик Срби. Али то није једини закономерни рефлекс.

Неопходно је имати у виду везе прасловенских племена с њиховим инојезичким суседима, пре свега с иранојезичним Сарматима. Тако је, на пример, код Сармата у II—IV в. засведочена употреба личних имена Ант и Хрват која су, изгледа, представљала одлику лица по етничком обележју. Што се другог имена тиче, овде несумњиво имамо посла с иранским изговором словенског етнонима Срби, будући да у иранском језику гласу с многих словенских речи одговара х. На сродност етнонима Срби и Хрвати (дакле и Хорутани) обрађали су пажњу многи слависти.

Проистиче да је етноним Хрвати — резултат сарматског изговора словенског етнонима Срби.

Сагласно изнетим подацима, етноним с кореном срб-, хрв- име је једног од најстаријих прасловенских племена. Трагови миграције тога племена постоје на западу (Лужички Срби) и на југу (Срби и Хрвати). На истоку ових трагова као да нема. Ипак, није баш сасвим тако. Набрајајући источнословенска племена, руски летописац именује међу њима Хорвате, које разликује од севернокарпатских Белих Хорвата. Судајући по редоследу набрајања племена која су учествовала у Олеговом походу на Цариград 907 г., Хорвати су живели у суседству с Вјатичима и Северјанима.

Топонимски подаци омогућају да се одреди територија источнословенских Хорвата. То је област Белорусије: овде, можда, спадају Короватичи — на реци Ведреч у Пољесју, Ровјатичи — у области Пинска, Гирвјати — у области Молодечно. Није искључено и јужније насељавање Хорвата. Источнословенска етнонимија чува и трагове племенског назива серв-. Тако је код Константина Порфирогенита (X в.) у навођењу источнословенских племена изостављено племе Севера, које помиње руски летописац. Међутим, у сливу Дњепра, сагласно Константину Порфирогениту, живе Срби (

Према томе, Константин Порфирогенит наводи архаични, неподвргнут изменама и преосмишљавању, облик етнонима Северјана. Као такав се појављује у неким топонимима; упор. реку Сервеч — притока Њемена, град Серпухов и др. На тај се начин с великом увереношћу може рећи да источнословенско племе Севера представља огранак старог прасловенског племена Срба.

Руски летописац допушта грешку када Северјане (Севере) сврстава међу словенска племена. Највероватније је да су **Северни (тачније Срби)** насељавали источнословенску територију задуго пре доласка словенских племена: Пољани, Дрeвљани, Кривичи, Дреговичи, иљменски Словени. Могуће је да је етноним Севери резултат преосмишљавања и преосмишљавања **прасловенског етнонима Срби** (за део источнословенског становништва) управо од стране Словена. Може да се претпостави да је етничко име Севера било од стране Словена распрострањено и на део Анта, који су били суседи источнословенских Срба и Хрвата. У сваком случају, Анти се не помињу у руском летопису, а претпоставити потпуно ишчезавање овог многољудног и моћног племена без трага, није могуће.

»рог«, лат. cervus »јелен«, општеслов. корва: рус. корова, старослов. КРАВА, пољ. krowa, полаб. korvó. Индоевропски корен ове речи ker- означава »истаћи се, уздићи се«. Лако је у вези с тим схватити порекло имена Карпати (»узвишења, планине«). ζαρεχ И тако, најархаичније, довенетско име Словена јесте Карбони/Карвони. Остаје да се одреди значење тога имена. По фонетској структури оно може да се упореди с грч.

Што се тиче имена Карбони, овде је интересантно сетити се древног обичаја неких словенских племена да као етнички знак употребљавају »рогату капу« (за удате жене). »Рогата капа« има две избочине, које подсећају на рокове. Таква врста капе сретала се недавно у многим селима Рјазањске области, насељене углавном потомцима Вјатича. Тако је корен етнонима Карбони могао да има значење »рог«. Изгледа да су се Карбони тако звали управо по свом племенском знаку — роговима или нечему налик на њих на капи.

Споменућемо још један детаљ. Индоевропски корен ker- има средњенепчани глас к', који у словенским језицима мора обавезно да пређе у с (упор. рус. серна — истог корена као и корова, али с другим суфиксом, пруски sirwis »срна«, авестински srwá »пор«, »нокат«. У вези с овим, **рефлекс од Карбони је облик Срби.** Што се тиче речи крава, ту није сасвим закономерна употреба к: очекивало би се с. Исказана чињеница може да сведочи о утицају неког језика »кентум«-групе облик појединих словенских речи. Ово последње постаје јасније ако се има у виду да су прибалтички Венеди говорили једним од келтских језика, а келтски језици, познато је, припадају групи »кентум«-језика.

catenamundi.rs